

มารู้จัก “กิจการปลดหนี้สิน” กันเถอะ

เมื่อกล่าวถึง “กิจการปลดหนี้สิน” กำลังพลส่วนใหญ่จะนึกถึงการให้กู้เงินไปปลดหนี้ในระบบแบบไม่มีดอกเบี้ย ซึ่งคงทราบกันแล้วว่าได้มีการหยุดการให้กู้เงินไปแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้นมา แล้วหลังจากนั้นกิจการปลดหนี้สินเปลี่ยนแปลงบทบาทไปอย่างไร ทำอะไรไปบ้าง กระผมจะขอเล่าให้ฟังครับ

ก่อนอื่นขอเล่าความเป็นมาก่อนนะครับ กิจการปลดหนี้สินก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยพลเรือเอก สติรพันธ์ เกยานนท์ ผู้บัญชาการทหารเรือในขณะนั้น ท่านมีนโยบายที่จะส่งเสริมด้านสวัสดิการแก่กำลังพลสังกัดกองทัพเรืออย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยเฉพาะในเรื่องหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว โดยเล็งเห็นว่าหากปล่อยให้สถานการณ์การมีหนี้สินเกิดกับกำลังพลกองทัพเรือโดยมิได้แก้ไข อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานส่วนรวมของกองทัพเรือได้ จึงมีแนวความคิดที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับกำลังพลกองทัพเรือที่มีหนี้สินแต่มีความประพฤติดี ซื่อสัตย์ สุจริต ขยันขันแข็งในการปฏิบัติงานราชการ ในการนี้จึงได้มอบหมายให้ พลเรือเอก กำธร พุ่มหิรัญ ประธานคณะที่ปรึกษากองทัพเรือ พิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมเมื่อ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ โดยได้เชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยต่าง ๆ ที่มีประสบการณ์ร่วมหารือ เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงาน และกองทัพเรือเห็นชอบให้จัดทำโครงการปลดหนี้สินให้กับข้าราชการ และลูกจ้างประจำ

สังกัดกองทัพเรือ เมื่อ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ โดยอนุมัติให้กิจการปลดหนี้สินอยู่ในสวัสดิการกองทัพเรือ และให้พลเรือเอก กำธร พุ่มหิรัญ เป็นประธานกรรมการ พร้อมกับอนุมัติเงินทุนหมุนเวียนครั้งแรก จำนวน ๑๐ ล้านบาท เพื่อดำเนินงานโครงการปลดหนี้สินให้กับข้าราชการ และลูกจ้างประจำของกองทัพเรือ

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ พลเรือเอก เถกิงศักดิ์ วังแก้ว ประธานกิจการปลดหนี้สินในขณะนั้น ได้เล็งเห็นว่าการแก้ปัญหาหนี้สินนอกระบบของกำลังพลกองทัพเรือให้ยั่งยืนนั้น การให้กู้เงินแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาได้ หากกำลังพลยังคงมีพฤติกรรมการใช้จ่ายที่มากเกินไป หรือไม่รู้จักรวบรวมการใช้จ่ายที่ดีพอ ปัญหาหนี้สินจะย้อนกลับมาสู่กำลังพลที่ได้กู้เงินไปแล้วอีกครั้ง และจำนวนกำลังพลที่เป็นหนี้นอกระบบรายใหม่ ๆ จะมีเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ดังนั้น เพื่อให้การแก้ปัญหาหนี้สินนอกระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และทัศนคติของกำลังพลในการวางแผนการดำเนินชีวิต และการใช้จ่ายตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้หน่วยต้นสังกัดของกำลังพลจัดหาอาชีพเสริมให้ผู้ที่มิหนี้สินเพื่อลดปัญหาค่าครองชีพ และจัดบรรยายให้ความรู้รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้แก่ข้าราชการ ลูกจ้าง และนักเรียนทหารในสังกัดกองทัพเรือ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาหนี้สินนอกระบบในหมู่กำลังพลรุ่นใหม่ ๆ ต่อไป

และในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ กิจการปลดหนี้สินได้ดำเนินกิจการเข้าสู่ปีที่ ๙ โดยมี พลเรือเอก ณะ อารีนิจ ประธาน กิจการปลดหนี้สิน ได้เน้นกลยุทธ์เชิงป้องกันด้วยการให้ความรู้ และปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิต การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่าย และการวางแผนด้านการเงินให้กำลังพล และดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเชิงป้องกันเป็นหลัก แต่ยังคงให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบของกำลังพลกองทัพเรือ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ กิจการปลดหนี้สินถือเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารของสวัสดิการสงเคราะห์การเงินกองทัพเรือ ตามการปรับโครงสร้างใหม่ เน้นยุทธศาสตร์เชิงป้องกันด้วยการให้ความรู้ และปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิต การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่าย ด้วยการออมเงิน ตั้งเป้าหมายชีวิต และการวางแผนด้านการเงินให้กำลังพล และนักเรียนทหารสังกัดกองทัพเรือ ด้วยการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลอย่างต่อเนื่องมุ่งเน้นประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเชิงป้องกันเป็นหลัก แต่ยังคงให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบของกำลังพลกองทัพเรือที่จำเป็น

สำหรับการให้กู้เงินปลดหนี้ตลอด ๑๓ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นต้นมา มีผู้ได้รับการกู้เงินแบบไม่มีดอกเบี้ยเพื่อไปปลดหนี้สินนอกระบบแล้วทั้งสิ้น ๓,๙๘๔ ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๓๔๕,๙๙๗,๗๙๖ บาท เมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นปีที่กำหนดให้มีการกู้เงินไปปลดหนี้สินนอกระบบเป็นปีสุดท้าย คณะกรรมการสวัสดิการสงเคราะห์การเงินกองทัพเรือ และกิจการปลดหนี้สิน ได้พิจารณาาร่วมกันแล้วเห็นว่าหากยังใช้ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไขโดยการให้กู้เงินไม่มีดอกเบี้ยต่อไปจะส่งผลเสียมากกว่าผลดี เนื่องจากกำลังพลจะไปก่อหนี้สินนอกระบบเพื่อหวังมาขอกู้เงินไม่มีดอกเบี้ย จึงได้มีมติให้ดำเนินการยกเลิกโครงการกู้เงินปลดหนี้สินนอกระบบไปตามแผนงานเดิมใน ๑ ม.ค.๖๒ เป็นต้นมา และมุ่งเน้นยุทธศาสตร์เชิง

ป้องกันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

การพยายามดำเนินการตามยุทธศาสตร์เชิงป้องกันเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยจะมุ่งเน้นกิจกรรมการบรรยายการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการฝึกอบรมเสริมให้กับข้าราชการ ซึ่งที่ผ่านมาไม่ได้ได้รับความสนใจจากกำลังพล แม้ว่าจะมีการประชาสัมพันธ์ไปตามหน่วยงานต่าง ๆ และจัดการประชุมชี้แจงความรู้ และแนวทางดำเนินการให้กับนายทหารประสานงานของหน่วยแล้วก็ตาม ทำให้มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมน้อยมาก จะมีแต่ผู้ที่เป็นลูกหนี้กิจการปลดหนี้สินเท่านั้นที่มาร่วมกิจกรรม ต่อมาได้มีการกำหนดจำนวนกำลังพลของหน่วยต่าง ๆ ที่เข้าฟังบรรยาย ก็เป็นกำลังพลที่เกณฑ์มาให้ครบตามจำนวน ไม่ได้มีความสนใจอย่างแท้จริง ทำให้ผู้เข้าฟังมาไม่ครบตามจำนวน และการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้รับฟังไม่ได้ผลตามที่ตั้งใจไว้ รวมทั้งด้านการฝึกอบรมเสริมก็เช่นเดียวกัน ก็จะมีแต่ผู้ที่เป็นลูกหนี้ของกิจการปลดหนี้สินเท่านั้นที่เข้ารับการฝึกอบรมเสริม เนื่องจากเป็นภาคบังคับที่จะทำให้สามารถกู้เงินได้จากเหตุการณ์ที่กล่าวมาทำให้กิจการฯ ต้องกลับมาทบทวนวิธีการดำเนินการอีกครั้งหนึ่งที่ทุ่มเททรัพยากรจำนวนมากเพื่อต้องการปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการที่ทำงานมานานแล้วมีหนี้สินจนเคยชินแล้วไม่มีแรงจูงใจในเรื่องดังกล่าว น่าจะเป็นการลงทุนที่ได้ผลลัพธ์กลับมาน้อยมาก หากยังดำเนินการเช่นนี้ จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพลได้อย่างยั่งยืน

ทุกคนในกิจการฯ ได้พูดคุ้ยหาหรือกันถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการ เพื่อคาดหวังให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งหลายคนมีความเห็นตรงกันว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” การที่เราจะปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนที่มีอายุมาก ทำงานมานาน เป็นหนี้มากก็เยอะ ให้เปลี่ยนจากเมื่ออยากได้อะไรก็จะคิดถึงการกู้เงินก่อน เป็นการคิดที่จะเก็บออม เพื่อจะได้มีได้ใช้โดยไม่มีหนี้สิน ก็น่าจะทำให้ได้ยากมาก ๆ ลองเปลี่ยนไปทุ่มให้กับการปลูกฝังทัศนคติให้กับข้าราชการจะได้ผลมากกว่า ถึงแม้จะไม่ได้ผลในทันทีแต่ในอนาคตเชื่อว่าปัญหาหนี้สิน

ของกำลังพลกองทัพเรือจะต้องลดลง เมื่อคนรุ่นใหม่มีทัศนคติเรื่องการเงินการออมที่ดี ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงได้ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ และปลูกฝังทัศนคติดังกล่าวให้กับนักเรียนทหารในสังกัดกองทัพเรือเป็นลำดับแรก และกำลังพลกองทัพเรือที่ทำงานแล้วเป็นลำดับรองลงมา และเนื่องจากนักเรียนทหารเป็นกำลังพลที่ยังไม่สามารถมีหนี้สินได้ และยังไม่ได้รับเงินเดือนที่เต็มเม็ดเต็มหน่วย จึงต้องมุ่งเน้นให้ความรู้และปลูกฝังทัศนคติเกี่ยวกับการออมเป็นหลัก ซึ่งที่ผ่านมาการบรรยายเน้นที่การแก้ไขปัญหาหนี้สิน การลงทุน เนื่องจากเป็นกำลังพลที่ทำงานมานานมีหนี้สิน หรือเหลือมากพอที่จะลงทุน ทำให้ต้องหาแหล่งความรู้และวิทยากรใหม่เข้ามา เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้เหมาะสมกับนักเรียนทหาร ซึ่งผู้รับผิดชอบก็ได้ค้นหาค้นหาจากสื่ออินเทอร์เน็ตจนเราได้พบหน่วยงานที่ทำเรื่องการส่งเสริมการออมโดยตรงนั่นก็คือ ฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย และต้องขอขอบคุณผู้ประสานงานทุกท่านเป็นอย่างมากที่ให้คำปรึกษาอย่างเต็มที่ รวมทั้งส่งวิทยากรจากกรุงเทพมหานครไปบรรยายความรู้เรื่อง “การวางแผนทางการเงินสำหรับวัยเริ่มต้นการทำงาน” ให้กับนักเรียนจำทหารเรือชั้นปีที่ ๒ ถึงสถานที่โรงเรียนชุมพลทหารเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เมื่อ ๙ ส.ค.๖๑ จึงทำให้เกิดการเริ่มต้นของความร่วมมือระหว่างกันต่อมา

ภาพการบรรยายของวิทยากรจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้เชิญวิทยากรจากธนาคารแห่งประเทศไทยมาบรรยายอย่างต่อเนื่องอีกหลายครั้ง จนกระทั่งในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีโครงการ “Fin. ดี Happy Life !!!” ที่มุ่งสร้างทัศนคติและพฤติกรรมทางการเงินที่ดี และปรับพฤติกรรมทางการเงินให้แก่กลุ่มวัยทำงาน โดยการสร้างวิทยากรด้านการเงินให้กับองค์กรต่าง ๆ ให้สามารถเผยแพร่ความรู้กระจายไปในองค์กรได้ ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีให้กับทางกิจการที่จะได้มีวิทยากรทางการเงินเป็นของกิจการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเผยแพร่ความรู้รวมทั้งเมื่อทราบว่าทางกองทัพเรือสนใจเข้าร่วมโครงการทางธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้ยกทีมเข้ามาพบพลเรือตรี มานิต โกสีย์ ผู้จัดการกิจการปลดหนี้สินในขณะนั้น เพื่ออธิบายรายละเอียดของโครงการ กองบัญชาการกองทัพเรือ ซึ่งทำให้เห็นความมุ่งมั่นของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มุ่งสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับคนไทย จึงทำให้กิจการตัดสินใจส่งกำลังพลจำนวน ๔ นาย เข้าร่วมโครงการดังกล่าว

ภาพการหารือเรื่องการส่งกำลังพลเข้าร่วมโครงการ Fin. ดี Happy Life !!! ระหว่างกิจการปลดหนี้สิน กับธนาคารแห่งประเทศไทย กองบัญชาการกองทัพเรือ พื้นที่วังนันทอุทยาน

สำหรับโครงการ “Fin. ดี Happy Life !!!” มีระยะเวลา ๔-๖ เดือน ประกอบด้วย การอบรมวิทยากร การวางแผนการจัดกิจกรรมในองค์กร การจัดกิจกรรมทางการเงินให้กับบุคลากรในองค์กร และตลอดโครงการธนาคารแห่งประเทศไทยส่งเจ้าหน้าที่มาเป็นที่เลี้ยง

ให้ภายในกองทัพเรือทุกครั้งที่มาทำกิจกรรม รวมทั้งสนับสนุนการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเงินให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม แจกกระปุกออมสิน ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาโดยตลอดจนเสร็จสิ้นกิจกรรม ทำให้เมื่อจบโครงการแล้วผู้เข้าร่วมโครงการสามารถดำเนินโครงการต่อยอดสร้างทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเงินที่ดีให้กับบุคลากรในองค์กรได้อย่างมั่นใจ ซึ่งในการทำโครงการในปีนี้ได้เลือกนักเรียนจำพรรคนาวิน เหล่าทหารขนส่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการทำกิจกรรม

โดยมีการทำกิจกรรม ๓ ครั้ง มีทั้งการบรรยายให้ความรู้ มีเกมให้เล่น และสอดแทรกความรู้เรื่องการเงินการให้รู้จักการวางแผนทางการเงิน รวมทั้งให้มีการตั้งเป้าหมายการออม และเก็บเงินใส่กระปุกที่แจกให้อีกด้วย

ซึ่งทำให้การถ่ายทอดความรู้ไม่น่าเบื่อเหมือนที่ผ่านมา ผู้ฟังมีส่วนร่วม และสนใจตลอดการทำกิจกรรม และได้กำเนิดวิทยากรของกิจการฯ ขึ้น ทำให้ต่อไปการเผยแพร่ความรู้มีข้อจำกัดน้อยลงจากเดิมมาก เนื่องจากการบรรยายแต่ละครั้งปัญหาใหญ่คือ การหาวิทยากรให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการบรรยาย และวิทยากรของกิจการฯ ก็ได้ไปบรรยาย และทำกิจกรรมครั้งแรกโดยไม่มีพี่เลี้ยงให้กับนักเรียนจำทหารเรือที่โรงเรียนชุมพลทหารเรือในวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒ และนักเรียนจำพรรคนาวินโยธินในวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งได้ผลตอบรับเป็นอย่างดี ผู้ฟังบรรยายมีส่วนร่วม และให้ความสนใจเช่นเดียวกับที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมาบรรยายในปีที่ผ่านมา

ภาพการเข้าร่วมโครงการ Fin. ดี Happy Life!!! และการบรรยายและทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนจำเหล่าทหารขนส่ง

ภาพการบรรยายความรู้ทางการเงินให้กับนักเรียนจ่าทหารเรือ ณ โรงเรียนชุมพลทหารเรือ และศูนย์การฝึกหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน

เมื่อกิจการฯ มีวิสัยทัศน์ของตนเองแล้ว ในปีพ.ศ.๒๕๖๓ จึงได้ตั้งเป้าหมายในการบรรยาย และทำกิจกรรมให้กับผู้ที่กำลังจะเข้ารับราชการในกองทัพเรือทุกนาย ทั้งนักเรียนนายเรือ นักเรียนพยาบาลทหารเรือ นักเรียนจ่าทหารเรือ นักเรียนดุริยางค์ทหารเรือ นักเรียนหลักสูตรข้าราชการ กลาโหมพลเรือน และนักเรียนช่างกรรมอยู่ทหารเรือ ชั้นปีสุดท้ายที่กำลังจะจบการศึกษาเข้ารับราชการในกองทัพเรือ ซึ่งในปีนี้ได้เกิดการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 นำเสียดายมากที่ไม่สามารถบรรยายให้กับหลักสูตรกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตร และนักเรียนนายเรือได้ แต่อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ กิจการฯ สามารถให้ความรู้ได้มากถึง ๑,๒๐๐ คน เลยทีเดียว

จากความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานของเจ้าหน้าที่ในกิจการฯ ที่จะสร้างความรู้ทางการเงินให้กับกำลังพลกองทัพเรือ ทำให้องค์การแห่งประเทศไทยมอบรางวัล “หน่วยงานส่งเสริมสุขภาพการเงินพนักงานยอดเยี่ยม” ให้กับกองทัพเรือ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยเดินทางมามอบให้ ณ กองบัญชาการกองทัพเรือ พระราชวังเดิม

สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ นี้ กิจการฯ ปลอดภัยก็ได้อีกปีหนึ่ง ตั้งเป้าหมายในการบรรยาย และทำกิจกรรมให้กับผู้ที่กำลังจะเข้ารับราชการในกองทัพเรือทุกนาย เช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา และจากการที่ผู้บังคับบัญชาระดับสูงเห็นความสำคัญของการดำเนินการ

ภาพการบรรยายความรู้ทางการเงินในปี พ.ศ.๒๕๖๔

ภาพการมอบรางวัล “หน่วยงานส่งเสริมสุขภาพการเงินพนักงานยอดเยี่ยม”

ของกิจการฯ ทำให้ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้มีโอกาส
 ร่วมขับเคลื่อนนโยบายผู้บัญชาการทหารเรือ
 ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ด้านการสวัสดิการ
 ด้วยการอบรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญา
 เศรษฐกิจพอเพียงให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติ
 ได้อย่างแท้จริง เน้นการสร้างภูมิคุ้มกัน และการลด
 ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นข้าราชการ
 บรรจุใหม่ และนักเรียนทหารในสังกัดกองทัพเรือ ถึงแม้ว่า
 ในปัจจุบันปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19
 ยังไม่คลี่คลาย แต่กิจการปลดหนี้สินก็จะเดินหน้า
 เผยแพร่ความรู้ทางการเงินให้กับกำลังพลให้มากที่สุด

เท่าที่สถานการณ์จะอำนวย เพราะไม่มีโรงเรียนไหนที่มี
 การสอนเรื่องนี้อย่างจริงจัง และการปล่อยให้ทดลอง
 แบบสุ่มสี่สุ่มห้า อาจทำให้บางคนไม่มีเงินเก็บออม
 ในวันเกษียณอายุราชการ หรือแย่กว่านั้นอาจถึงขั้น
 ประสบภัยพิบัติทางการเงินจนไม่เหลืออะไรเลย
 การมีความรู้ก็เหมือนภูมิคุ้มกันไม่ให้เชื้อโรคทางการ
 เงินมาทำให้เราป่วยได้ สำหรับผู้ที่อยากทราบว่ามี
 การบรรยายเป็นอย่างไร สามารถย้อนไปอ่านบทความ
 เรื่อง “สร้างความมั่นคงทางการเงินให้ชีวิตสุขใจ เริ่มพรุ่งนี้
 ก็สายไปแล้ว” ซึ่งได้ตีพิมพ์ในวารสารนาวิกศาสตร์
 ปีที่ ๑๐๔ เล่มที่ ๔ ประจำเดือนเมษายน ๒๕๖๔ ครับ ๕